

Smisao kinesko-japanskog sukoba

»Kat. Apostolski vikar u Nankingu Mgr. Pavao Ju-Pen o smislu i pozadini kinesko-japanskog rata.«

Vi poznajete povijest zadnjih decenija Kineskog carstva. Evropa nas je držala zastarjelim, a i mi sami nijesmo znali, kako da prilagodimo novim vremenima naše netaknute sile, onaj duboki i snažni život, što se pokazivao u našim brojnim obiteljima, koji je učinio naše gradove sretnim, naš narod miroljubivim, proizveo našu literaturu, našu umjetnost, stvorio naš moralni život.

Nacionalna je revolucija nastala iz žara dobre volje, koja je izbila u samom narodu. Ona je htjela da zamijeni nemoćni Dvor, sa zastarjelim i neplodnim funkcionarizmom, da bez prolijevanja krvi postavi republiku na ruševinama dinastije, koja je dala ostavku. Ova se revolucija cijeloga našeg naroda zbila u dodiru s modernim svijetom, još točnije anglosaksonskim, francuskim i američkim.

Ta otac je Kineske republike, Sun Yat-Sen, u Evropi, a pogotovo u Americi našao smisao i formulu duhovnih principa našeg oslobođenja. On je zapamtio da bi mogao primijeniti kod nas onu znamenitu riječ Lincoln-ovu, »that the Nation shall, under God, have a new birth of freedom, and that government of the people, by the people, for the people, shall not perish from the earth«.

Teško je bilo podnijeti baštinu starog režima i nova je uspostava iskusila niz kušnja: borba među generalima, napad komunizma, napadaj bratskog naroda.

Vi ste slijedili promjenljivost naših unutrašnjih borba, koje su svršile konačno 1928. pobjedom jedinstvene moći, u rukama nacionalne stranke pod vodstvom generala Chang-Kai-Sheka.

»Što je s komunizmom u Kini?

Iste godine 1928. zadao je general Chang Kai-Chek i njemu najteži udarac. Te godine je poveo s njim borbu na smrt, dok nije bio siguran da će odsada postići pobjedu bez primjene neumoljive strogosti, koju je zahtjevalo prvo ugušivanje.

... Iz godine u godinu su vojske komunističke kao i sovjeti, što su ih one osnivale, bili potiskivani. Čas pod pritiskom mjesne vojničke ekspedicije, čas pod silom uvjerenja da je nekorisna rasčepkanost nasuprot centralnoj moći, koje se dobra volja i konstruktivnost iz dana u dan sve jasnije otkrivala cijelom narodu kao i svima našima prijateljima pače i samim neprijateljima vani.

Kako da se opiše nacionalno izgrađivanje?

Sve su se provincije, u koliko su iščezavali feudalni vojni zapovjednici, natjecale da se međusobno ujedine putem komunikacije, koja je u malo godina, zahvaljujući u prvom redu avijaciji, dopustila državnoj upravi da vodi javni život cijele nacije, da potiče na ujedinenje, da steče efektivno povjerenje provincijalnih upravitelja, da stvori miroljubivo natjecanje svih za opće dobro.

Javna je obuka u malo godina postigla ogromni napredak... Moralni život se podigao do zamjerne visine pomognut sa »Pokretom novog života«, koji je išao za tim da daje individualnom i socijalnom životu onu visinu i finoću, bez koje u ostalom literarni kineski život nije nikada bio.

Mi smo vidjeli, gdje se pod vodstvom vlade u Nankingu uz bodrenje i simpatije stranaca cijela zemlja preobražavala: javni radovi svake ruke; podizanje nasipa, ustava proti periodičnim poplavama; građenje cesta, mostova, željezničkih pruga; organiziranje prevoza, ozdravljivanje gradova; ustanova policije za higijenu; borba protiv epidemija i osobito borba proti epidemiji opijuma i njegovih proizvoda, kojima se obogaćivali njihovi prodavači, a koji uništavaju narod; ustrajni pokušaji socijalne akcije da se riješe problemi, koji su se nehajem birokratizma kod nas jako uvećali, kao i oni, koje je donijela nova industrija, reorganizacija vojske na modernoj osnovici, vojske prožete novim duhom, duhom najboljih vojska evropskih i američkih, koje se jedino radi mira naoružavaju; organizacija industrijskih oblasti u odnosu sa narodnim potrebama i obranom.

Mi smo promatrali kako se taj novi život razvijao osobito lijepo i u vjerskom pogledu.

Sovjeti bi htjeli Kinezima utuviti da je vjera opium za narod, i već se neki od nas pitali nije li zbilja tako.

Nesebična požrtvovnost tolikih misionara, veličanstveni porast crkve u Kini, iskreno vjersko držanje šefa naše vlade, velika odanost svih naših kršćana u službi općem dobru, visoke inicijative i glasovi sve jasniji, sve autoritativniji, sve odlučniji Svete Rimske Stolice raspršili su za vazda prigovore širenju evanđelja.

Providnost je upravljala svim tim.

Kao Otac naše Crkve i otac našeg naroda, veliki Papa Pijo XI. prvi je smjesta na bazi najsavršenije jednakosti nastupio i one velike godine 1928.

Kad se ostvarilo naše jedinstvo, papa je upravio besmrtnu poslanicu, koja utvrđuje ustav naših slobodina, u isto doba, naznačuje put Crkve u Kini i obasiplje cijelu dubučnost unutrašnjeg života naše velike nacije usrdnim i očinskim simpatijama.

Mgr. Yu-Pin prelazi sada na pravi problem, internacionalni psihički problem, na koji želi skrenuti pažnju javnog mišljenja, i koji promatra postepeno sa kineskog, japanskog i sa Svjetskog gledišta.

KINESKI PROBLEM

»Što dakle manjka da budemo sretni, i koje dobro može biti zapreka, bolna zapreka, velika zapreka, koja se uzdigla na svakom koraku našeg puta od prije više od 40 godina, sapinjući naše napore, ubijajući našu dobru volju, smetajući naš rad, pustošeći naše tlo, koseći naše živote, ranjavajući našu neovisnost, napadajući na našu slobodu, prezirući bez svakog stida naše ljudsko dostojanstvo i gazeći sve do životne srži i životnog opstanka našeg naroda.

Ja se bojim kazati ime, koje sam morao već prije reći; to je ime susjednog naroda, bratskog naroda, naroda iste rase koje smo i mi, iste rase i iste krvi; ime naroda, koji je crpao kod nas početke svoje literature, svoje umjetnosti i svih svojih nebrojenih tekovina, svih svojih napredaka, koji su od najdavnije davnine sičinjavali slavnu baštinu kineskog naroda.

Taj narod, koji je upotrebio čas, kad se naša slabost povećala, kad se naše oporavljanje svršavalo, kad je naše zdravlje procvalo, koji je upotrebio taj čas da se iznevjeri prividnom prijateljstvu, koji je hinio oduševljeno prema nama, taj narod mi želimo i nadalje ljubiti, i samo krvavim srcem, da ne bi svi zajedno poginuli pod ovim udarcima — više od kleveta nego li pod topovima — mi ga moramo pozvati pred sud cijeloga svijeta.

Jer u času kad nas uništuje, pokazuje kao da to čini da nas spasi. Približuje nam se sa bratskim riječima i sa poljubcem da nam slomi kosti, da nas učini tužnim predmetom svoga prezira, svoje koristi, svoga posjeda i svoga jarma.

Naš je odgovor jednostavan: mi više volimo smrt!

Da pravo kažemo, između Kine i Japana nema juridičkog problema. Ali Japan ima jedan drugi problem — očigledno psihički problem, psihičko-internacionalni problem.

JAPANSKI PROBLEM

Izložio sam Vam stanje međunarodne nejednakosti, u koje je vladalačka dinastija pustila da padne naša zemlja. To je bilo doba kada je nepravilnim postupkom izvjestan broj stranih država zaključio s nama ugovore, koje mi pravom nazivamo nejednakim ugovorima.

Također sam Vam izložio, kako je naša zemlja u doticaju sa javnom slobodom, koju je ona našla, u obliku koji je osobito privlačio, u Evropi i Americi, radila da dokrajči političke unutrašnje nejednakosti, u kojima je kraljevska moć držala najzdravije sile narodne, i vanjske političke nejednakosti, koje su ih pratile i slijedile.

Japan je do 1865 g. bio kao i mi u istom stanju nejednakosti. On se iz njega, zahvaljujući geniju vladara Meji, probudio mnogo brže. Žalibože to nije bilo da se dostignu moderne države u njio-

vom nastojanju oko međunarodnog smirivanja, nego da se on sam, sa svom silom najmodernijih tehničkih otkrića, zabije u sasvim partikularno, imperijalističko shvaćanje, o kome si je teško na prvi pogled stvoriti potpunu ideju. A upravo ovdje leži čvor pitanja: problem međunarodne politike, psihološki problem, koji će dok se potpuno ne riješi, donijeti mnogima nesreću, a bit će sigurno, za veći dio japanskog naroda najbolnije sredstvo smrti.

Pošto je ustanovio da na ovom svijetu često sila ugnjetava pravo, pošto je sam bio više puta žrtvom sile, pošto je okrenuo u svoju korist materijalni položaj, pod kojim je on uzdisao. Japan si je, ili bolje oni, koji u Japanu drže vojnu silu, utvarao da pravo nije ništa, i da je dovoljno da se spretno barata izvjesnim formulama juridičkog zamašaja, proglašujući načela međusobnog pomažanja i pravde, čovjekoljubivosti i čuvanja mira, da uzmožne, kad se bude osjećao dosta jakim učiniti sve protivno tome, što bi dopustio materijalni razvoj sila, koje on posjeduje.

Taj veoma jednostavni postupak, jednom ustaljen dostajao bi da se nikada izričito ne formulira, nego da se bez oklijevanja primjenjuje i sa lakoćom, koja bi samim vježbanjem rasla i utirala put djelatnosti, koja bi bila sve bogatija na uspjesima.

Trebalo bi samo paziti da se u ravnotežju nije dvostruko gibanje toga postupka: zaustavljajući se da se proglasi mir, da se potpišu paktovi odricanja na rat, nastojati da se postavi gesta najganutljivije pomoći nevoljnima, da se zatim uzmožne sa hladnom okrutnošću postaviti za sudiju ljudskoga roda, i poslati kadgod carstvo zaželi da se poveća, kaznenu ekspediciju, koja obogaćuje suca i oplijenjuje nevinoga. Ali sve to čini tako da se ujedini proračunatija snaga, da se izvede smijeh, koji bi imao tobože smirivati.

No taj postupak, koji se vrši sada prema Kini, nipošto ne sadržava sa strane Japana osjećaj neprijateljstva. Naše osobe, naša zemlja, Kineska država, same u sebi ga ne interesiraju. On se više ne zaustavlja pred »humanitarnim imaginacijama« nego samo pred »juridičkim fikcijama«. Njemu je dovoljno da iskoristi jedne i druge da bi tako otvorio puteve za svoje materijalističko pristajanje prema predmetu, kojim se nadaju njegove individualne i kolektivne ambicije zasititi.

Jedino biće na svijetu, koje ga zanima, jest on sam. Pred japanskim militarizmom mi smo pred najvećim kolektivnim »egoistom«, koji se samo može zamisliti. Samo njemu vrijedi za njega samoća muka da bude posluživan. Njegova prva i najstrašnija pobjeda mu je pokorila samu državu u Japanu. »Brutalan« i »despotski« — i ja se služim izrazima kardinala Merciera — »moderni militarizam« htio je od domovine napraviti Moloha, na čijem bi se oltaru mogli svi životi zakonito žrtvovati«. (Patriotisme et Endurance. Oevr. Past. — T. V. vidi p. p. 63-66). Danas se samo slučajno taj japanski bog Moloh oborio na nas.

Evo to je za duše i za savjesti, psihički problem, koji gospodari cijelom zagušljivoj situacijom na krajnjem Istoku. Radi ovog duševnog i moralnog psihičkog poremećenja bombardiraju danas japanske čete uz smijeh naše mirno stanovništvo, naše starce, naše žene, naše ranjenike, našu djecu, radi toga poremećenja stvaraju njihovi vojnici novu rijeku u Kini, rijeku kineske krvi.

SVJETSKI PROBLEM

Ponavljam: Japan nije neprijatelj Kine, On je u zadnjoj analizi neprijatelj ljudskoga roda.

Pretpostavite da sumnjate o ishodu sadašnjega spora koji proljeva krv u potocima na brežuljcima moje zemlje; da dvojite o sudbini, koja će stići sutra vašu djecu. Japan vam neće biti neprijatelj. To će on slučajno postupati s vašom zemljom, kako on to postupa danas s našom. Čim mu sile dopuste, naći će on nužnim da pošalje na vaše tlo jednu kaznenu ekspediciju, pa kako su njegove riječi o iskrenom i nesebičnom prijateljstvu već u naprijed stekle vaše potpuno uvjerenje, vi ne ćete biti na oprezu i jednoga lijepoga dana vi ćete se probuditi u vašim gradovima, koji su iznenađeno upaljeni, kao da je ogranj s neba pao na njih: Vi ćete biti opkoljeni ranjenicima, umirućima, ako i sami ne budete među povaljenim pokojnicima, pougljen, žrtva prijateljstva i kaznene ekspedicije suca cijelog svijeta.

To je problem. To je pravi problem današnjega svijeta. A Kinezi baš zato umiru da njihova sudbina ne postane danas ili sutra prelaznom sudbinom cijeloga roda ljudskoga. Jer od danas je taj problem postao svjetskim problemom.

Danas je vrijeme da se ljudski rod probudi.

Htio sam ispred svoje domovine, ispred pravednih duša u cijeloj domovini, proglasiti pred vama »Pravdu Božju«.

Mi imamo dužnost da se prema njoj udesimo, da se uz nju privežemo.

Mi smo dužni pred njom u tišini svoje savjesti mjeriti svaki svoj čin, svaki svoj propust.

I oni, koji kod nas trpe i umiru samo za nju, znaju da ne umiru uzaludno.*

Mgr. Yu-Pin

* Cijeli je taj problem postao danas uistinu svjetskim problemom nesamo radi Japana nego i zbog ostalih kolektiva, koji boluju od sličnog »psihičkog problema« kojim je zadojen mentalitet japanskog militarizma.